

"No és una cursa de cent metres: és una maratón"

Albert Vilalta (Reus, 1933), conseller de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya des de la creació d'aquest departament el 1991. Va formar part de la primera Comissió Mixta de Traspassos Estat-Generalitat de Catalunya i ha ocupat diversos càrrecs, com la Direcció General de Transports, la secretaria general del departament de Política Territorial i la presidència del consell d'administració de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya.

Vilalta, què fa un enginyer de camins, canals i ports en un departament apocalíptic?

—Apocalíptic? Per les amenaces planetàries, dius? Home, un enginyer de camins ha estat format per al servei a la societat. La creació de la seva escola va ser molt curiosa, al segle passat. L'Escola d'Enginyeria de Camins es tancava cada vegada que entraven els absolutistes al govern, i s'obria cada vegada que tornaven a guanyar els liberals. Era, i és, una professió associada al progrés. Quant al tema ambiental, hi sóc des del primer moment d'exercir la meua professió. Al mig any d'haver acabat la carrera vaig anar a fer un curs d'enginyeria sanitària a París, i des de llavors aquesta ha estat una part de la meua especialitat. No és un tema nou per mi.

—Per què va substituir la seua professió per la política?

—La política, en definitiva, és buscar el bé del ciutadà. Penso que és un bon maridatge, una professió com la meua i un esperit de servei a la societat amb aquesta actuació.

—És fàcil estar en política i ser independent, com és el seu cas?

—Sí, no? Té les seves servituds, però és possible. No és la primera vegada que hi ha consellers que no són de CiU.

—Si repassem la seua trajectòria, vostè està molt lligat a CiU des que comença a exercir el poder.

—Bé, jo estic molt lligat al Govern des que el Govern ha recuperat l'autonomia de Catalunya.

—Això.

—No és el mateix. Des de l'any 77 he estat amb el Govern de la Generalitat. I per què? Jo tenia una experiència en l'administració i tinc un esperit, que crec que comparteixo amb la majoria d'habitants de Catalunya, de posar-me al servei del nostre Govern. Jo disposava d'una experiència en la Comissió Mixta de Traspassos de les competències i dels serveis de transport de l'estat a la Corporació Metropolitana, que era l'única escletxa d'autonomia a l'any 76.

—Li costava molt a l'estat desprendre's de poder en aquell moment?

—Sí, evidentment. Però vam arribar a un

bon diàleg i es va fer força bé aquella primera transferència.

—On estava durant el franquisme, o també era independent?

—Estava en moviments no organitzats, però amb moltes iniciatives. Era una època molt interessant. Fins i tot des d'un punt de vista cristià. El concili va ser un trencament i es va afegir aquesta necessitat de trencament en molts camps: social, polític... Entre els 60 i els 70, Catalunya, i Barcelona, era interessantíssima. Era un moment d'absorció d'una quantitat importantíssima d'immigrants, i hi havia moltes iniciatives d'ajut a la integració, de creació d'escoles... Ja tenia la vocació de servei.

—Diuen que el problema que té el seu departament és que no té problemes.

—Això és el que sembla des de fora.

—Quin és problema ecològic més gros que té Catalunya?

—Anar canviant la cultura medioambiental de les persones. I al mateix temps, haig de dir que la resposta dels ciutadans, quan els plantejem qualsevol actuació, és modèlica. Per tant, el problema més gros el tenim nosaltres per tal d'aconseguir que aquesta iniciativa vagi sortint. Aquesta mentalitat imperant ens ve de lluny, de males pràctiques, de contaminació de rius i de mala gestió de residus i, sobretot, d'hiperfrequentació en els espais. Catalunya és un país que té una densitat molt forta en una zona molt concreta, i especialment en la costa, per no dir l'àrea metropolitana de Barcelona, i això crea una pressió sobre la resta del territori que arrisca que es deteriori la diversitat i la riquesa de molts espais.

—On troba més incomprensió el seu departament, en la societat o en el seu propi Govern?

—Sortosament, cada dia més, és té la consciència en tots els àmbits que s'ha de resoldre el problema del medi ambient.

—Però el seu departament és el patito feo del Govern de la Generalitat, no?

—En tots els governs del món és així. Però això no és una cursa de cent metres: és una maratón.

—I vostè té fons per a córrer-la, no?

—Home, si més no, tinc anys.

—El seu departament acaba de complir el tercer aniversari de vida. Es veuen les coses distintes que quan va començar?

—Es veuen amb més tranquil·litat. Només començar estava aclaparat per la responsabilitat, per l'heterogeneïtat i per la indefinició. Per dir-ho d'alguna manera, eren unes preguntes per a les quals no tenia resposta. Pense que hem anat fent camí i que tenim la tranquil·litat que es comença a veure el final.

—L'impacte ecològic és la penitència del progrés?

—Està ben definit així. No li afegiria res més. Ara: no es pot progressar més sense tenir en compte el que és el medi ambient. Cada vegada te n'adones que és així. El planeta es va deteriorant i pot arribar un moment en què ja sigui molt difícil de fer-ho reversible. Per tant, aquesta és la màxima preocupació que ha de tenir la societat. A la nostra generació, segurament, no ens afectaran les conseqüències derivades d'aquest deteriorament medioambiental, però a la llarga no és el planeta qui quedarà afectat, sinó l'home. El planeta ha estat viu des del primer moment, si ens creiem, i penso que hi ha prou base perquè ho fem, la teoria Gaia de James Lovelock. El planeta ha tingut vida anaeròbia, sense oxigen, durant milers de milions d'anys. Un residu d'aquesta vida era l'oxigen. De mica en mica es va anar transformant una vida anaeròbia en aeròbia, amb un percentatge d'oxigen a l'atmosfera suficient perquè poguéssim viure nosaltres. El planeta, per tant, sempre ha tingut vida. Si el ritme de deteriorament medioambiental continua, hi haurà un altre tipus de vida on potser no hi cabrà l'home.

—Vilalta, han passat dos anys de la cimera de Rio, en què es pot traduir aquell encontre pel que fa a Catalunya?

—Nosaltres, aquí a Catalunya, vam crear una comissió per anar-hi, on hi havia representades les administracions, els moviments ecologistes... I després de la cimera ens hem anat reunint i endegant una sèrie d'estudis conjunts amb vista a aquest món sostenible. Anem mantenint el caliu i aquest esperit de cara a les actuacions factibles des de l'administració, i penso que és el mínim que podem fer perquè la Conferència de Rio no quedi simplement en una conferència molt important, que ho va ser.

—El fet que el planeta estiga desequilibrat socialment i econòmicament no dificulta les accions?

—Un dels majors problemes amb què compta la política de recuperació medioambiental és que des dels països desenvolupats només ens mirem el melic.

—Com se li explica a un país subdesenvolupat, per al qual el deteriorament ecològic

“El codi penal s'ha de posar al dia quant als delictes medioambientals, però jo també sóc partidari de les mesures dissuasives des d'un punt de vista econòmic. Estic convençut que a la llarga, les mesures dissuasives poden ser més positives que les mesures correctives.”

és progrés i benestar, que el medi ambient és important?

—Aquest és un tema molt difícil. Per un país subdesenvolupat, la qüestió més important és sobreviure. El medi ambient és un tema messiànic. Però comença a entrar algun aire nou, per exemple en el mateix conveni del GATT, que només mira aspectes comercials. Ara ja es pensa que tot tractat comercial hagi de tenir un estudi del seu impacte ambiental. Són passos, lents, però que comencen a fer-se. La norma és que la política econòmica dels països desenvolupats condiciona absolutament el medi ambient i no té en compte com afecta els països subdesenvolupats, però hem de confiar en un canvi substancial de mentalitat.

—Vostè seria partidari d'un impost ecològic sobre aquells productes que repercuteixen negativament sobre la naturalesa?

—Estic a favor d'internalitzar tant com es pugui l'impacte ambiental en els mateixos productes. Per experiència veiem que és la millor manera de donar solució als temes del dia a dia ambiental, de la contaminació. Hem tingut l'experiència que en el camp de sanejament vam reduir, només començar en el departament, en un 48% els efectes de la contaminació. El cànon de sanejament comença a estar al nivell que correspon pel cost que representa al contaminador: canvia processos, estalvia aigua... Per aquesta via s'obtenen molts més èxits que no pas per la via de la sanció pura i dura. La sanció ha d'existir, és evident, però aquestes vies de dissuasió econòmica entenem que són les millors. Ara, amb el Programa de Residus Especials, també s'ha creat la figura del cànon de residus especials. És un cànon que també té aquesta vocació dissuasiva, que té en compte la valoració que es faci d'aquell producte. O sigui, si el producte es recicla paga menys o paga zero; si el producte és més perillós, més paga; si el producte té un tractament que afecta la natura, que no pugui ser inertitzat ni reduït, doncs aleshores exigeix un dipòsit de seguretat. Aquest cànon, a petita escala, a casa nostra, és un sistema clar. A gran escala, i sobretot per les conseqüències que poden tenir països tercers i pels recursos energètics, si s'arribés a una internalització dels costos de regeneració o reposició de recursos i es pogués distribuir en els orígens de la producció d'aquell recurs, aquesta seria una possibilitat de compensar i reequilibrar el dany que produeixen els països desenvolupats sobre els subdesenvolupats. Ara: aquest és un tema molt complex que en el moment en què hi ha les vaques grosses els estats estan disposats a fer les aportacions oportunes, però que, en moments de crisi com els actuals, tothom retalla malauradament.

—Els nostres empresaris, consellers, estan suficientment conscienciats sobre aquest tema?

—Jo crec que sí, el que passa és que nosaltres hem de fer també un pas molt més important pel que fa a aquesta informació i formació. Jo crec que sí, però després resulta que de les enquestes surt que molts empresaris manifesten que encara no tenen prou informació. Per tant, ens hem d'esforçar nosaltres. Amb motiu d'aquest Programa de Residus Especials, hi ha la creació d'un Centre d'Iniciativa de Producció Neta, que té la vocació d'incidir molt més en la formació de l'empresariat, fins i tot actuant com ho faria un metge de capçalera, dient-li a cada empresa quin és el seu problema, ajudant a detectar la malaltia bàsica, i indicant-li a quin especialista ha d'acudir. Una de les finalitats del programa és nodrir un fons per canviar processos, i això exigeix una gran participació dels mateixos empresaris i una implicació molt responsable per la seva banda. Ja hi ha respostes positives, però, insisteixo, és un tema lent.

—Els delictes medioambientals estan prou tipificats al codi penal, o aquesta classe d'agressions no es consideren delictes?

—El codi penal s'ha de posar al dia en aquest sentit. No hi ha dubte que també és una mesura per canviar mentalitats i per corregir males actuacions, el que passa és que jo també crec en altres mesures dissuasives des d'un punt de vista econòmic. Estic convençut que a la llarga les mesures dissuasives poden ser molt més positives que no pas les correctives. Ara: l'aspecte exemplar que pot representar un procés ecològic no hi ha dubte que influeix en les conductes de les persones.

—Vostè és de Reus.

—Sí.

—Què ha fet Tarragona per merèixer centrals nuclears, petroquímiques, abocadors... Hi ha cap pecat original?

—Home, si això ho pregunteu als que treballen en aquestes indústries, us diran que és un avantatge poder tenir tots aquests llocs de treball.

—Però li ho pregunte a vostè.

—S'havia d'instal·lar un polígon petroquímic a Catalunya i històricament hi havia tres emplaçaments possibles: el delta del Llobregat, el delta de l'Ebre o la zona de Tarragona. I el polígon petroquímic es va instal·lar a Tarragona. Però ara la crisi ha colpe-

—Vostè és de Reus.

Prim, Pedrol Rius o Gabriel Ferrater?

—Cadascun en el seu àmbit. I Marià Fortuny i Antoni Gaudí... Tots tenen unes característiques molt curioses. Política-ment crec que no en puc triar un de sol.

—Aquesta acumulació de celebritats té una explicació medioambiental?

—En el sentit de context, sí. Reus és una ciutat que participa de les característiques de les ciutats nord-europees que s'han fet a si mateixes. No ser capital de província o seu episcopal ha creat un afany de superació en la seva gent.

—Els corrents d'aire de la zona, no hi han contribuït?

—Això deia Dalí, però tota la part nord i sud de Catalunya participa d'aquestes ventades i no de l'aglomeració de personalitats.

jat molt menys la zona del Tarragonès que no pas altres zones de Catalunya. Quan hi ha un polígon d'aquest estil, és inevitable l'acumulació. Es produeixen unes economies d'escala, d'utilització dels productes de refinaria i d'utilització entre les diferents companyies. Passa a tot arreu. És el progrés, que dèiem abans. És evident que en altres països coexisteixen aquestes instal·lacions amb la població, amb l'agricultura, sense que hi hagi problemes. Avui dia hi ha mecanismes de control i de reducció de la contaminació, i el que és més important, hi ha canvis de procés. En aquest moment, estem en contacte amb Repsol perquè faci un canvi de procés per a donar un pas més en la reducció de contaminació. No fa pas gaire vam signar una reducció de 10.000 tones l'any de SO₂, i ara, de les 20.000 que li queden, és possible que puguem reduir a la

meitat en un canvi de procés que trigarà uns anys a produir-se, però que s'ha de fer. Hi ha d'haver unes correccions importants en la producció de les emissions atmosfèriques de Repsol a Tarragona, no tant perquè se superin els límits, que són molt generosos, sinó encara que només sigui per imatge.

—L'aigua o els residus, què s'ha de resoldre amb més prioritat? O van lligats?

—En definitiva, tot són residus, tot emissions, no? Prioritari? Pel Govern, voleu dir?

—Pels súbdits.

—Jo diria que l'aigua, perquè el residu és la transformació en contaminació de l'energia que es consumeix. Al final, aquests residus, si estan mal gestionats, acaben contaminant el sòl, i el sòl, a través d'aqüífers o corrents superficials, l'aigua. Preservar l'aigua és molt important, però no es pot fer sense actuar en els residus. La mateixa contaminació atmosfèrica també acaba afectant l'aigua, perquè sabem que el Mediterrani està més afectat per això que no pels abocaments.

—Sempre ha mirat amb tant de pessimisme, o mira així des que està vinculat a la disciplina?

—Voleu dir que és pessimista la meua mirada? O realista?

—Vilalta, el riu Llobregat recuperarà algun dia el seu color natural?

—Sí, el Besòs ja el comença a recuperar. Al Besòs, al seu pas per Granollers, ja hi ha granotes i peixos. I anem baixant.

Miquel Alberola